

Нам'як Ю. Ю.
аспірант,
Державний вищий навчальний заклад
«Ужгородський національний університет»

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-579-5-51>

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ БНП ЯК ЧИННИК ПРІОРИТИЗАЦІЇ СЕКТОРІВ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

Як наголошують дослідники, для пріоритизації секторів повоєнного відновлення варто застосувати матрицю BCG, адаптовану до українського контексту [1]:

- «зіркові» галузі – Індустрія 4.0, IT-хаби, високі технології;
- «дійні корови» довоєнної економіки – металургійна і агропереробна промисловості;
- «собаки» – збиткові видобувні підприємства, окремі неперспективні напрями переробної та хімічної промисловості.

Відносно «зіркових» галузей, то розглянуті в параграфі 3.1 БНП – ЕРАМ, Kyivstar, Samsung R&D демонструють випереджувану динаміку саме у високотехнологічному та цифровому сегментах. Так, ЕРАМ реалізовує наскрізну цифрову трансформацію державної статистики України через платформу Sigma на основі ШІ-асистента StatGPT; Kyivstar нарощує виручку темпами, що у кілька разів перевищують динаміку традиційного телеком-бізнесу; Samsung R&D Institute Ukraine функціонує як повноцінний IT-дослідницький хаб, який створює комерціалізовані технологічні рішення для глобальної продуктової лінійки компанії. Це вкотре підтверджує нашу дослідницьку тезу про те, що саме цифровий та інноваційний сегменти, а не традиційні експортно-сировинні галузі, формують найбільш динамічний вектор економічної трансформації БНП в Україні навіть в умовах війни.

Відносно традиційних «дійних корів» вважаємо за доречне навести приклад таких БНП, як Метінвест, МХП, Interpipe, оскільки саме вони є уособленням довоєнної моделі промислового зростання України (металургія, агропереробка, трубна промисловість), яка і сьогодні забезпечує левову частку валютних надходжень і робочих місць, але разом із цим, потребують модернізації задля збереження конкурентоспроможності в умовах турбулентного середовища. Відрадною є той факт, що всі три БНП вже демонструють перехід до активної цифрової та технологічної модернізації. Так, Метінвест через Metinvest Digital розбудовує власну ІТ-екосистему та переорієнтовує виробничу модель; МХП впроваджує ІІІ-асистентів для управління виробництвом ((Smart TA, Data Model Meat Processing); Interpipe завдяки наскрізній цифровізації ERP-системи ІТ-Enterprise довів частку своєчасно виконаних замовлень до 95%. В світлі викладеного вище, ми переконані, що навіть традиційні «дійні корови» української економіки завдяки цифровій трансформації здатні мати статус «зіркових» галузей, а не лише експлуатувати вже наявні виробничі потужності.

Як приклад категорії «собак» у вищезгаданій матриці варто згадати про українське БНП «Індустріальний союз Донбасу», який втратив контроль над ПАТ «Алчевський металургійний комбінат», ПАТ «Алчевський коксохімічний завод» і ПАТ «Екоенергія» [2], що знаходяться на тимчасово окупованій території Донбасу. За даними GlobalData, з понад 6 тис. провідних світових БНП щонайменше 300 мають в Україні принаймні одну дочірню структуру (27 % – із США, більше половина – із Західної Європи). Слід зауважити, що реакція БНП на повномасштабне вторгнення росії в Україну виявилася зовсім не однорідною. Так, частина БНП, такі як Bunge, Raiffeisen Bank International, WPP, Inditex, Corteva, призупунили чи обмежили свою діяльність, тоді як інша частина продовжувала нарощувати інвестиції навіть у перші роки війни. Інвестиції були у металургійному комплексі ArcelorMittal (120 млн дол. у 2022 р., ще 130 млн дол. 2023 р.); у машинобудуванні – Amsted Rail (виробництво підшипників і комплектуючих для вагонів у Львові);

в енергетиці – Scates (п'ять сонячних електростанцій, введених до 2021 р., та подальші проєкти зберігання енергії у співпраці з IFC); у хімічній промисловості – Bayer (60 млн євро в насінництво плюс 35 млн євро в насіннєвий завод на Житомирщині) і Henkel (модернізація й цифрова трансформація виробництва на Вишгородському заводі); у виробництві будматеріалів – Kingspan Group (понад 280 млн дол., кампус будівельних технологій у Львівській обл.); у харчовій промисловості – Carlsberg Ukraine (1,5 млрд грн у нову виробничу лінію) та Nestlé (нове виробництво у Волинській обл.) [3].

Застосування матриці BCG до секторальної структури української економіки виявляє не стільки статистичний розподіл галузей, скільки динаміку переходів між квадрантами, драйвером яких виступає цифрова трансформація. Діяльність БНП підтверджує, що найстійкіший вектор розвитку, навіть в умовах війни, формують цифровий а інноваційний сегменти.

Література:

1. Kulikov P., Aziukovskyi O., Vahonova O., Bondar O., Akimova L., Akimov O. Post-war Economy of Ukraine: Innovation and Investment Development Project. *Economic Affairs*. 2022. Vol. 67. No. 5. P. 943–959. DOI: <https://doi.org/10.46852/0424-2513.5.2022.30>.
2. ІСД втратила контроль над одним з найбільших металургійних заводів України. *Економічна правда*. 18.12.2017. URL: <https://epravda.com.ua/news/2017/12/18/632293/>.
3. Кухарик В., Шрамко О. Діяльність ТНК в Україні в умовах війни. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2024. № 1 (18). С. 312–325. DOI: <https://doi.org/10.29038/2524-2679-2024-01-312-325>.